

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ФИНАНСИИ
Сектор за макроекономска политика

КРАТКОРОЧНИ ЕКОНОМСКИ ДВИЖЕЊА

октомври 2013 година

Скопје, декември 2013

РЕЗИМЕ

НА НАЈВАЖНИТЕ КРАТКОРОЧНИ ЕКОНОМСКИ ДВИЖЕЊА

октомври 2013 година

- Во октомври 2013 година индустриското производство забележа раст од 6,9% во споредба со октомври 2012 година, а во однос на септември 2013 година раст од 4,9%;
- Стапката на инфлација на годишна основа изнесува 1,3%, додека споредено со претходниот месец се намали за 0,1%. Просечната стапка на инфлација во првите десет месеци од 2013 година изнесува 3,1%;
- Годишен пад на физичкиот обем на извозот од 15,0% во периодот јануари - октомври 2013 година, со вредносен раст од 2,0% и пад на увезените количини стоки од 10,0%, со вредносен пад од 1,9%, што резултираше со намалување на трговскиот дефицит за 8,2% во однос на истиот период од 2012 година.
- Поголемо остварување на вкупните приходи во Буџетот за 1,4% и зголемување на вкупните расходи за 4,3% во првите десет месеци од 2013 во однос на истиот период лани; Дефицит на Буџетот на РМ од 17.113 милиони денари (3,5% од БДП) и дефицит на Централниот буџет од 14.719 милиони денари (3,0% од БДП);
- Раст од 4,2% на вкупните кредити кон приватниот сектор и раст од 5,9% на вкупниот депозитен потенцијал на банките на годишна основа;

1. Реален сектор

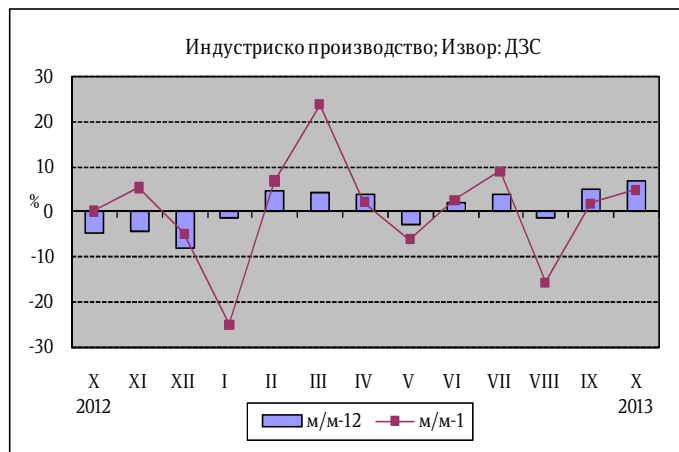
Индустриско производство

Во октомври 2013 година споредено со октомври 2012 година индустриското производство забележа раст од 6,9%. Анализирано по сектори, секторот Рударство и вадење камен забележа раст од 9,7% како резултат на растот во гранките Вадење други руди и камен од 49,6% и Вадење јаглен и лигнит од 6,5%, додека пад забележа гранката Вадење руди на метал од 2,5%. Секторот Преработувачка индустрија забележа раст на

	м/м-12	м/м-1	$\frac{I-X\ 2013}{I-X\ 2012}$
Вкупно	6,9	4,9	2,6
Рударство и вадење камен	9,7	22,7	6,6
Преработувачка индустрија	7,4	5,6	1,3
Снабдување со ел. енергија, гас, пара и климатизација	-0,8	-17,1	6,5

Извор: ДЗС

производството од 7,4%, додека секторот Снабдување со електрична енергија, гас, пара и климатизација пад од 0,8%. Во рамките на Преработувачката индустрија позитивен годишен раст е регистриран кај 13 од 23 гранки, кои сочинуваат 32,4% од индустриското производство. Висок раст на годишна основа е регистриран кај: Производство на текстил 75,0%, Производство на електрична опрема 74,6%, Производство на мебел 72,2%, Печатење и продукција на снимени медиуми 65,4%, Поправка и инсталирање машини и опрема 56,8%, Производство на моторни возила, приколки и полуприколки 51,2%, Производство на пијалаци 43,1%, Производство на машини и уреди, неспомнати

на друго место 33,6%, Производство на хемикалии и хемиски производи 30,5% и Производство на тутунски производи 26,0%. Најголем позитивен придонес во годишната промена на индустриското производство во октомври 2013 година има Производство на пијалаци (2,4 п.п.), а најголем негативен придонес има Производство на облека (-1,5 п.п.).

Индустриското производство во октомври 2013 година во однос на септември 2013 година забележа раст од 4,9%. Секторската анализа укажува дека раст од 22,7% е забележан во секторот Рударство и вадење камен. Растот во секторот Рударство и вадење камен се должи на растот во сите гранки и тоа: Вадење јаглен и лигнит од 46,4%, Вадење руди на метал од 7,1% и Вадење други руди и камен од 35,8%. Секторот Преработувачка индустрија забележа раст на производството од 5,6%, додека секторот Снабдување со електрична енергија, гас, пара и климатизација пад од 17,1%.

На кумулативна основа, индустриското производство во периодот јануари – октомври 2013 година во однос на истиот период од 2012 година регистрира раст од 2,6%. Секторот Рударство и вадење камен оствари раст од 6,6%, секторот Снабдување со електрична енергија, гас, пареа и климатизација забележа раст од 6,5% и секторот Преработувачка индустрија раст од 1,3%.

Податоците за индустриското производство по наменски групи во октомври 2013 година во однос на октомври 2012 година покажуваат зголемување на производството кај сите групи: Трајни производи за широка потрошувачка од 36,3%, Капитални производи од 15,2%, Интермедијарни производи, освен енергија од 6,3%, Нетрајни производи за широка потрошувачка од 5,9% и Енергија од 1,1%.

На месечно ниво, податоците за индустриското производство по наменски групи во октомври 2013 година покажуваат зголемување на производството кај групите: Капитални производи за 17,9%, Трајни производи за широка потрошувачка од 15,6%, Интермедијарни производи, освен енергија од 9,4% и Нетрајни производи за широка потрошувачка од 1,8%. Пад од 5,7% е забележан само во групата Енергија .

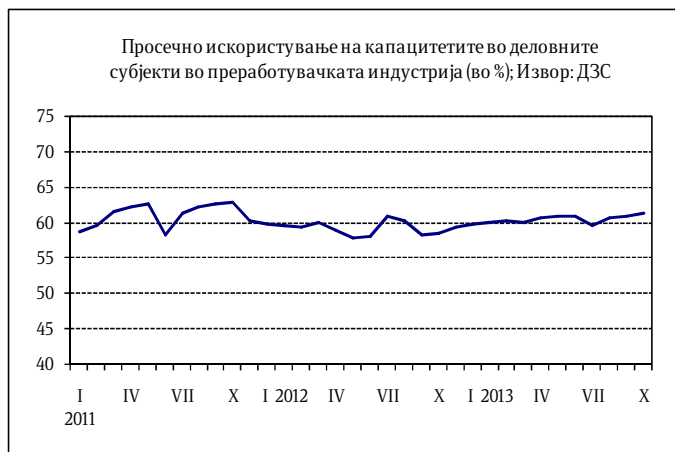
На кумулативна основа, во периодот јануари - октомври 2013 година во однос на истиот период од минатата година раст е забележан кај групите: Капитални производи од 6,4%, Нетрајни производи за широка потрошувачка од 5,9%, Трајни производи за широка потрошувачка од 5,7% и Енергија од 2,2%. Пад е забележан во групата Интермедијарни производи освен енергија и тој изнесува 2,4%.

Деловни тенденции во преработувачката индустрија

Според оценката, тековната економска состојба на деловните субјекти во октомври 2013 година е поповолна во однос на претходниот месец и во однос на октомври 2012 година. Оценката за обезбеденоста на производството со порачки е понеповолна во однос на претходниот месец, а поповолна во однос на октомври 2012 година. Во октомври 2013 година оценката за обемот на производство во изминатите три месеци е поповолна во однос на септември 2013 година и во однос на октомври 2012 година. Во октомври 2013 година, очекувањата за обемот на производството во наредните три месеци се поповолни во однос на претходниот месец, а незначително понеповолни во однос на октомври 2012 година. .

Во однос на бројот на вработените, очекувањата во октомври 2013 година за наредните три месеци се

поповолни и во однос на минатиот месец и во однос на октомври 2012 година. Просечното искористување на капацитетите во октомври 2013 година

изнесува 61,4%, што претставува зголемување во однос на претходниот месец кога изнесуваше 60,9%. Споредено со октомври 2012 година, искористеноста на капацитетите е повисока за 3,0п.п.

Во октомври 2013 година залихите на сировини и репроматеријали, како и тековните набавки на сировини и репроматеријали, се под и околу нормалата. Оценката за сегашната состојба со залихите на готови производи е поповолна во споредба со претходниот месец и со октомври 2012 година. Во наредниот тримесечен период, според оценката на раководителите, се очекува намалување на просечните набавни цени на инпутите и на продажните цени на готовите производи.

Според оценките, најголемо влијание на ограничувањето на обемот на производството во октомври 2013 година имаат следните фактори: недоволната странска побарувачка со 25,2%, недоволната домашна побарувачка со 18,3%, недостигот на квалификувана работна сила со 11,4%, финансиските проблеми со 10,7%, конкурентниот увоз со 9,1%, неизвесното економско окружување со 9,0%, нејасните економски закони со 3,0%, недостигот на сировини со 2,7% и недостигот на опрема со 2,7%.

Како ограничувачки фактори во октомври 2013 година во однос на септември 2013 година, помал број од деловните субјекти ги посочиле: недоволната странска побарувачка, недоволната домашна побарувачка, нејасните економски закони, неизвесното економско окружување и недостигот на сировини, додека поголем број од деловните субјекти ги посочиле: недостигот на опрема, недостигот на квалификувана работна сила, конкурентниот увоз и финансиските проблеми. Кај останатите фактори нема позначајни промени.

Број на работници во индустријата

Бројот на работници во индустријата во октомври 2013 година во однос на октомври 2012 година забележа зголемување од 2,8%. Секторската анализа укажува на зголемување на бројот на работници во сите сектори и тоа: Рударство и вадење камен за 9,2%, Преработувачка индустрија за 2,3% и Снабдување со електрична енергија, гас, пареа и климатизација за 1,5%. Во секторот Рударство и вадење камен е регистриран раст на бројот на работниците од 9,2%, како резултат на зголемување на бројот на работниците во гранките Вадење јаглен и лигнит (24,8%) и Вадење руди на метал (2,0%), додека кај гранката Вадење други руди и камен е забележан пад од 2,9%.

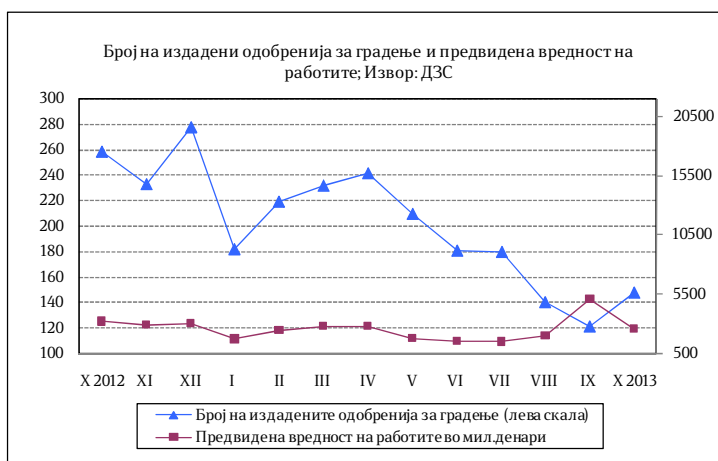
Податоците за бројот на работници во индустријата по наменски групи во октомври 2013 година во однос на октомври 2012 година покажуваат дека зголемување на бројот на работници има кај групите: Енергија за 7,2%, Трајни производи за широка потрошувачка за 4,8%, Нетрајни производи за широка потрошувачка за 3,4% и Капитални производи за 1,5% додека намалување има кај групата Интермедијарни производи, освен енергија за 0,1%.

Број на издадени одобренја за градење и предвидена вредност на објектите

Во октомври 2013 година беа издадени 147 одобренја за градба, што претставува намалување од 43% во однос на октомври 2012 година. Вкупниот број на издадени одобренја за градење во однос на септември 2013 година, кога беа издадени 121 одобрение, се зголеми за 21,5%.

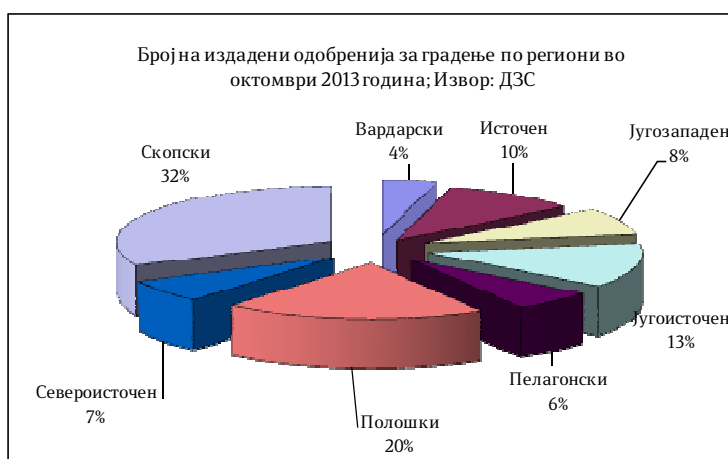
Предвидената вредност на објектите според издадените одобренја за градење во октомври изнесува 2.553 милиони денари, што е намалување за 18,7% во однос на октомври 2012 година. Во однос на претходниот месец од 2013 година вредноста на објектите бележи намалување за 49,5%.

Анализирано по видови објекти, од вкупниот број издадени одобренја за градење, 100 (или 68%) се наменети за објекти од високоградба, 25 (или 17%) за објекти од нискоградба и 22 (или 15%) за објекти за реконструкција.

Анализирано по типови инвеститори, од вкупно 147 издадени одобренја за градба, за 103 (или 70%) објекти инвеститори се јавуваат физички лица, а на 44 објекти (или 30%) инвеститори се деловни субјекти.

Во октомври 2013 година предвидена е изградба на 347 станovi, со вкупна корисна површина од 27.990 м². Бројот на предвидени станovi за изградба е намален за 30,7% во однос на истиот месец од 2012 година, а за 30,9% во однос на септември 2013 година.

Анализирано по региони,

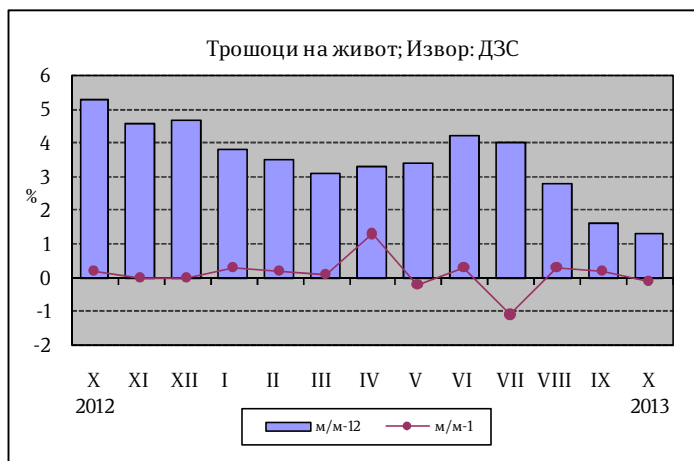
во октомври 2013 година најмногу одобренја за градба се издадени во Скопскиот регион, вкупно 47, при што 23 одобренја се издадени за инвеститори - физички лица и 24 за инвеститори - деловни субјекти. Најмалку издадени одобренја има во Вардарскиот регион - 6, од кои 5 одобренја се издадени на инвеститори физички лица и 1 за инвеститор - деловен субјект.

Анализирано на кумулативна основа, во периодот јануари-октомври 2013 година, најмногу одобренија за градба се издадени во Скопскиот регион, вкупно 516, од кои 360 се за инвеститори - физички лица, а 156 за инвеститори - деловни субјекти. Најмалку издадени одобренија има во Североисточниот регион, вкупно 113, од кои 94 се за инвеститори - физички лица, а 19 се издадени за инвеститори - деловни субјекти.

Инфлација

Годишната стапка на инфлација во октомври 2013 година, измерена според Индексот на трошоци на живот, изнесува 1,3%. Просечната стапка на инфлација во периодот јануари - октомври 2013 година се зголеми на 3,1%.

На годишна основа, цените во категоријата Исхрана забележаа раст од 1,1%. Цените во категоријата Домување се намалија за 2,0%, при што цените во поткатегоријата Огрев и осветление забележаа намалување од 3,3%, додека кај поткатегориите Станарина, вода и услуги и Покуќнина беше забележан раст од 0,1% и 1,3%, соодветно. Висок, иако забавен, раст на цените од 5,5% се забележа во категоријата Облека и обувки, додека растот на цените во останатите категории е како што следи: Хигиена и здравје од 5,2%, Тутун и пијалаци од 3,9%, Ресторани и хотели од 3,8%, Административни и финансиски услуги од 0,9% и Култура и разонода од 0,2%. Намалување на цените е регистрирано во категоријата Сообраќајни средства и услуги од 0,6%.

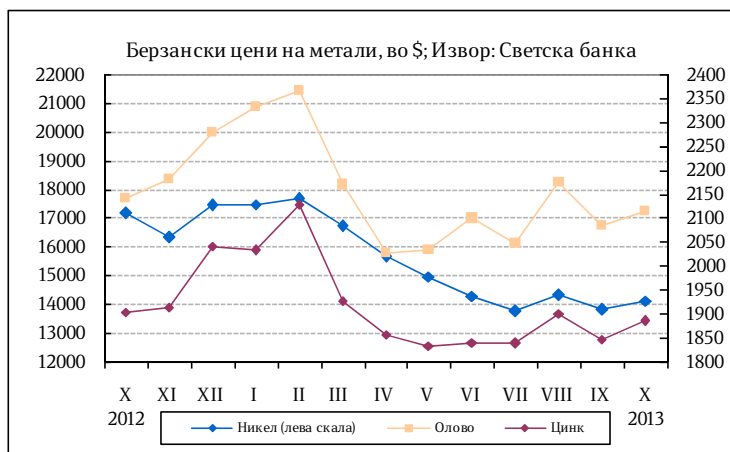
Стапката на инфлација во октомври споредено со претходниот месец се намали за 0,1%, за разлика од месечниот раст од 0,2% остварен во септември 2013 година. Цените во категориите Исхрана и Тутун и пијалаци бележат пад од 0,2%, додека во категоријата Сообраќајни средства и услуги регистриран е пад од 1,1%. Највисок месечен раст е забележан кај категоријата Облека и обувки од 2,0%, додека кај категоријата Хигиена и здравје забележан е раст од 0,1%. Цените останаа непроменети на месечна основа во категориите: Домување, Култура и разонода, Ресторани и хотели и Административни и финансиски услуги.

Цените на мало во октомври 2013 година во однос на октомври 2012 година се повисоки за 0,7%. Споредено со претходниот месец, цените на мало се пониски за 0,3%. Просечниот раст на цените на мало во првите десет месеци од 2013 година изнесува 1,4%.

Берзански цени

Во октомври 2013 година цената на суровата нафта (Brent) на светските берзи забележа пад од 1,9% во однос на претходниот месец и изнесуваше 109,5 долари за барел. Споредено со октомври 2012 година, цената на нафтата е пониска за 2,2%. Цената на природниот гас во октомври се зголеми за 1,6% во однос на претходниот месец.

Што се однесува до металните производи, никелот како производ со високо учество во македонскиот извоз, на светските берзи во октомври се тргуваше со просечна цена од 14.118 долари за еден метрички тон (\$/мт), што претставува месечен раст на цената од 2,3%.

Споредено со октомври 2012 година цената на никелот е пониска за 17,8%. Во октомври се забележува месечно зголемување на цените на основните метали, така алуминиумот забележа највисок раст од 3,0%, потоа цинкот од 2,1%, калајот од 1,6%, оловото од 1,5% и бакарот од 0,6%. Кај цените на благородните метали забележан е месечен пад на цената, односно цената на платината забележа пад од 3,0%, цената на среброт пад од 2,9%, додека пад од 2,3% е забележан кај цената на златото. Цената на железната руда во октомври забележа месечен пад од 0,9%.

Во октомври забрза растот на цената на пченицата на светските берзи, и во однос на септември е повисока за 5,9%. Цената на пченката во октомври забележа месечен пад од 2,7%. Цената на јагнешкото месо забележа месечен раст од 3,5%.

2. Надворешно - трговска размена

Вкупната надворешно - трговска размена во периодот јануари – октомври 2013 година бележи контракција од 0,4% во однос на истиот период од 2012 година.

Извоз

Во периодот јануари - октомври 2013 година физичкиот обем на извозот бележи пад од 15,0% во однос на истиот период од 2012 година, а вредноста на извезените стоки изнесува 2.630,3 милиони евра и бележи раст од 2,0% (51,8 милиони евра) во однос на периодот јануари - октомври 2012 година.

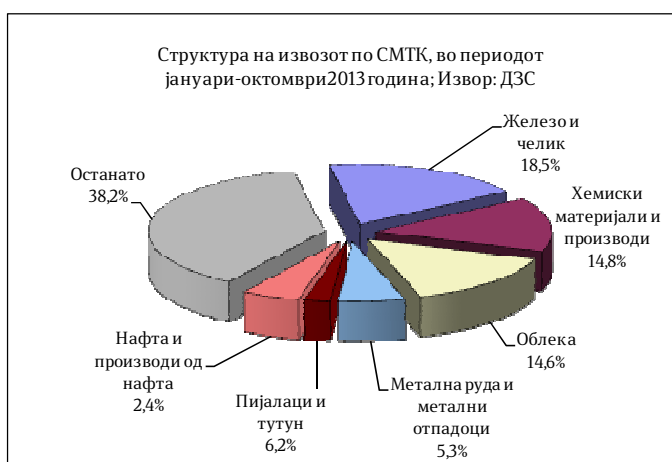
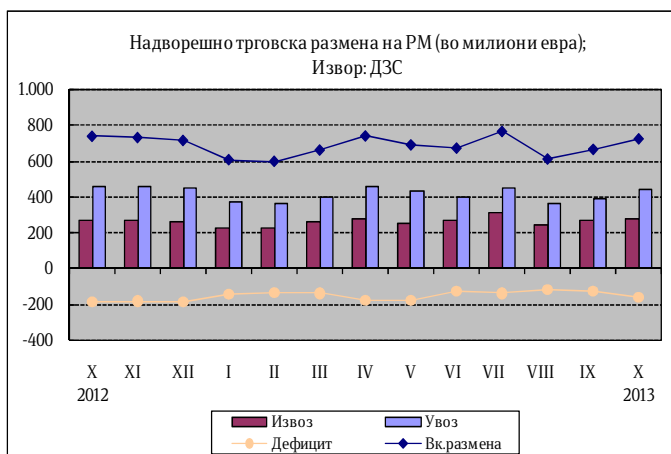
Анализирано на месечно ниво, во октомври 2013 година извозот бележи зголемување од 3,9% во однос на претходниот месец.

Сезонски прилагоденото движење на извозот во октомври 2013 година бележи месечен раст од 6,8%, што укажува на негативното влијание на сезонскиот фактор (2,9 п.п.) врз извозот во овој месец.

Главни групи производи (според СМТК) со најголемо учество во извозот во периодот јануари - октомври 2013 година се: железо и челик со 18,5%, облека 14,6%, хемиски материји и производи 14,8%, пијалаци и тутун 6,2%, метална руда и отпадоци од метал 5,3%, и нафта и производи од нафта 2,4%.

Овие шест групи производи сочинуваат 61,8% од вкупниот извоз на државата.

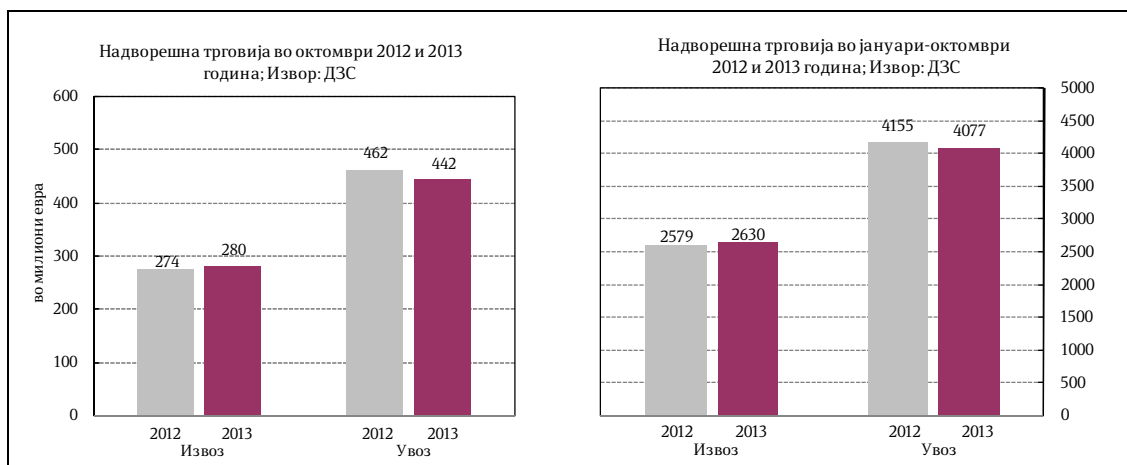
Гледано по економска намена, во периодот јануари - октомври 2013 година, најголемо учество во извозот имаат: стоките за индустриски набавки (52,5%), потоа следуваат стоките за широка потрошувачка (22,1%), храна и пијалаци (10,9%), производите за инвестиции без транспортна опрема (10,1%), горива и мазива (2,4%) и транспортна опрема (1,9%).

Извоз на железо и челик *)				
	I-X 2012	I-X 2013	Салдо	Стапки во%
.000 Т	556,1	488,5	-67,7	-12,2
Мил. ЕУР	556,5	487,3	-69,2	-12,4
Мил.\$	714,0	643,5	-70,5	-9,9

Увоз на железо и челик*)				
	I-X 2012	I-X 2013	Салдо	Стапки во%
.000 Т	454,6	473,0	18,3	4,0
Мил. ЕУР	238,3	233,6	-4,7	-2,0
Мил.\$	305,3	308,9	3,6	1,2

*)Претходни податоци

Анализирано по тарифи, најзастапени производи во извозот се: катализатори на подлога со благороден метал или со соединенија на благородни метали како активна материја; фероникел; машини и апарати за филтрирање или пречистување други гасови со каталитичка постапка; тутун, суров и непреработен; машки кошули од памук; табли, плочи, пултови, маси, ормани и друго; плоснато валани производи од железо или нелегиран челик со ширина 600 мм или поголема, платинирани или превлечени; руди на олово и концентрати; феросилициум; руди на бакар и концентрати; лекови приготвени во одмерени дози; и друго.

Увоз

Увезените количини стоки во периодот јануари - октомври 2013 година се намалени за 10,0% во однос на периодот јануари - октомври претходната година, а нивната вредност изнесува 4.077,4 милиони евра, што претставува намалување за 1,9% (77,9 милиони евра) во однос на истиот период од 2012 година.

Анализирано на месечно ниво, во октомври 2013 година увозот бележи раст од 12,3% во однос на претходниот месец.

Сезонски прилагоденото движење на увозот во октомври 2013 година бележи месечен пад од 1,7%, што укажува на позитивното влијание на сезонскиот фактор (14,1 п.п.) врз увозот во овој месец.

Извоз на нафта и производи од нафта*)				
	I-X 2012	I-X 2013	Салдо	Стапки во%
.000 Т	189,1	124,6	-64,5	-34,1
Мил. ЕУР	131,7	62,6	-69,1	-52,5
Мил. \$	169,4	82,6	-86,8	-51,2

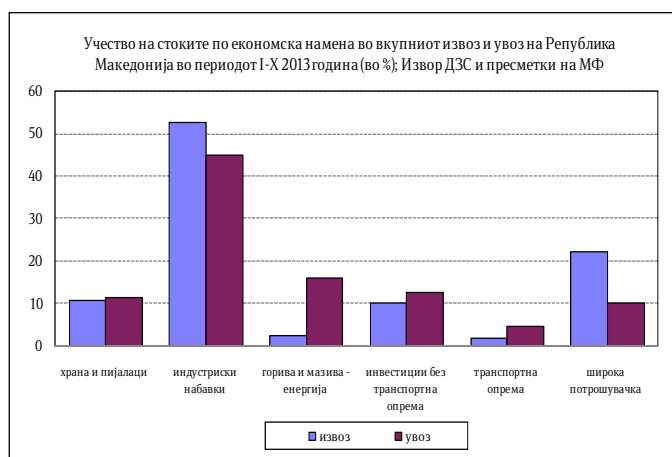
*)Претходни податоци

Увоз на нафта и производи од нафта*)				
	I-X 2012	I-X 2013	Салдо	Стапки во%
.000 Т	908,6	768,1	-140,5	-15,5
Мил. ЕУР	611,4	468,3	-143,1	-23,4
Мил. \$	785,0	618,5	-166,5	-21,2

*)Претходни податоци

Најголем дел од увозот на стоки (според групи на СМТК) во периодот јануари - октомври 2013 година, покрај нафтата отпаѓа на обоени метали; предиво, ткаенини и текстилни производи; железо и челик; електрични машини, апарати и делови; друмски возила; индустриски машини и делови; и друго.

Гледано по економска намена, во периодот јануари - октомври 2013 година најголемо учество во увозот имаат: стоките за индустриски набавки (45,0%), потоа следуваат горива и мазива (16,0%), производите за инвестиции без транспортна опрема (12,7%), храна и пијалаци (11,3%), стоките за широка потрошувачка (10,2%) и транспортна опрема (4,8%).

Најзастапени производи во структурата на увозот по тарифи се: гасни масла за други намени со содржина на сулфур што не надминува 0,001% по маса; платина, необработена или во прав; електрична енергија; паладиум: необработен или во прав; руди на никел и концентрати; моторен бензин со октански број (РОН) од 95 или поголем, но помал од 98; топло валани производи со дебелина помала од 3 мм; премачкувачки средства (бои и лакови); масла за ложење; лекови приготвени во одмерени дози; и слично.

Извоз на хемиски производи*)				
	I-X 2012	I-X 2013	Салдо	Стапки во%
.000 Т	19,9	6,0	-13,8	-69,6
Мил. ЕУР	317,6	389,4	71,9	22,6
Мил. \$	408,6	514,9	106,3	26,0

*)Претходни податоци

Увоз на хемиски производи*)				
	I-X 2012	I-X 2013	Салдо	Стапки во%
.000 Т	26,4	26,1	-0,3	-1,1
Мил. ЕУР	57,8	62,0	4,1	7,1
Мил. \$	74,4	81,7	7,3	9,7

*)Претходни податоци

Салдо на трговска размена

Во периодот јануари – октомври 2013 година трговскиот дефицит се стесни за 129,6 милиони евра или 8,2% во однос на истиот период минатата година.

Доколку салдото на извозот и увозот на стоки го анализираме по економска намена, стеснувањето на дефицитот е резултат на комбиниран ефект од: стеснувањето на негативното салдо во размената со горива и мазива, храна и пијалаци, транспортна опрема, инвестиции без транспортна опрема и стоките за широка потрошувачка, додека во спротивна насока дејствуваше проширеното негативно салдо во размената со стоките за индустриски набавки.

Значајно е да се напомене дека од јануари 2013 година се применува ревидирана економска групација на земјите подготвена според Геономенклатурата на ЕУ - Номенклатура на земји и територии за статистика на стоковна размена на Унијата и статистика на стоковна размена помеѓу земјите - членки на Унијата.

Анализирано според економските групации на земјите, во периодот јануари - октомври 2013 година споредено со истиот период од 2012 година, извозот бележи раст кај групациите: ЕУ 28 и ЕФТА, додека пад има кај групациите: Организација на земјите - извознички на нафта и нафтени деривати, Западен

Балкан, Северноамериканска зона на слободна трговија, Организација за економска соработка на земји од Азиско - пацифичкиот регион и Заедница на независни држави. Извозот во ЕУ бележи раст од 17,2% на годишно ниво, додека кај земјите од Западен Балкан истиот бележи пад од 13,3%.

Во периодот јануари – октомври 2013 година, надворешно-трговската размена на Република Македонија со Европската унија (ЕУ 28) во однос на истиот период од претходната година се зголемила за 8,5%, пришто учеството на размената со оваа интеграција во вкупната надворешно-трговска размена бележи позитивно поместување од 3,6 п.п. и изнесува 66,2%. Извозот на стоки со Европската унија (ЕУ 28) во вкупниот извоз на Република Македонија учествува со 72,5%, а увозот со 62,2%.

Во периодот јануари – октомври 2013 година, 79,7% од трговскиот дефицит на земјата е остварен во размената со Велика Британија, Грција, Кина, Србија, и Турција, а потоа следуваат: Италија, Русија, Словенија, Австрија, Швајцарија и други. Суфицит е остварен во размената со Германија, Косово и Босна и Херцеговина.

Валутна структура

Гледано по валутна структура, 73,7% од трговската размена во периодот јануари - октомври 2013 година е реализирана во евра, што во однос на периодот јануари - октомври 2012 година претставува зголемување од 3,3п.п.. На страната на извозот и увозот, еврото е застапено со 83,5% и 67,4%, соодветно, при што застапеноста на еврото во извозот е зголемена за 4,3 п.п., додека кај увозот за 2,5 п.п во однос на периодот јануари - октомври 2012 година.

Надворешно трговска размена на Република Македонија (по валути); пресметки на МФ												
увоз	I-X 2012					I-X 2013					апсолутна промена во валутна вредност	релативна промена во валутна вредност (во%)
валута	колич. 000 т	увоз во валута	просечен курс на денарот во однос на валутите	увоз во денари	структ. во%	колич. 000 т	увоз во валута	просечен курс на денарот во однос на валутите	увоз во денари	структ. во%		
ЕУР	2.450,7	2.694.809.492	61,5361	165.828.066.351	64,9	2.524,5	2.749.132.598	61,5878	169.313.028.605	67,4	54.323.106	2,0
УСД	2.693,3	1.402.605.002	47,9878	67.307.928.298	26,3	2.104,8	1.157.978.316	46,6205	53.985.528.069	21,5	-244.626.686	-17,4
ГБП	2,4	273.106.285	75,8494	20.714.947.827	8,1	2,8	356.147.159	72,3714	25.774.868.491	10,3	83.040.874	30,4
ЕУР+УСД+ГБП	5.146,4			253.850.942.476	91,2	4.632,1			249.073.425.165	99,1		
вк извоз:	5.154,0			255.524.648.482	100,0	4.640,7			251.285.931.710	100,0		-1,7

Извор: Државен завод за статистика и НБРМ

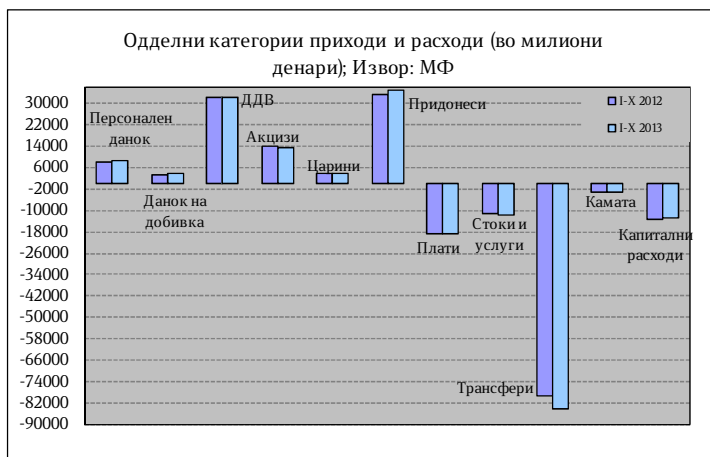
3. Фискален сектор

Буџетски приходи

Во периодот јануари - октомври 2013 година вкупните приходи на Буџетот изнесуваа 114.872 милиони денари, односно 23,5% од БДП, што претставува поголемо остварување за 1,4% во однос на истиот период од 2012 година.

Даночните приходи во овој десетмесечен период изнесуваат 63.361 милиони денари, односно 13,0% од БДП и во однос на истиот период од 2012 година забележаа зголемување од 1,0%.

Данокот на додадена вредност е остварен во износ од 32.089 милиони денари, при што учеството на ДДВ во вкупните даночни приходи во овој период продолжува да е доминантно и изнесува 50,6%. Акцизите се остварени во износ од 13.319 милиони денари (учество од 21,0% во даночните приходи). Така, од овие два данока се остварени приходи од 45.408 милиони денари, односно речиси 3/4 или 71,7% од вкупните даночни приходи (9,3% од БДП). Притоа, ДДВ е наплатен во бруто износ од 48.528 милиони денари, од кои на

даночните обврзници им е извршен поврат во износ од 16.439 милиони денари. Бруто наплатата на ДДВ е пониска за 1,5%, додека повратот по основ на ДДВ е повисок за 3,3% споредено со истиот период од 2012 година.

Во структурата на ДДВ најголемо е учеството на ДДВ при увоз кој забележува пад од 7,2%, додека ДДВ од прометот во земјата забележува раст од 10,4%. Набљудувано по одделни категории даноци, приходите од персоналниот данок се остварени во износ од 8.164 милиони денари и се зголемени за 7,0% на годишна основа, при што речиси 3/4, односно 72,0% од персоналниот данок претставува приходот од данокот на плати и други лични примања, 8,1% приходи по основ на договор на дело, 6,8% приходи од капитал, 3,7% од приходи од имот и имотни права и т.н.. Споредено со истиот период од 2012 година, приходите од данокот од добивка во износ од 3.753 милиони денари забележаа раст од 16,7%, што е резултат главно на данокот наплатен по основ на исплатени дивиденди и други распределби од добивката и приходите од доплати по Даночен биланс. Истовремено беше забележан пад на приходите од платени аконтации, од годишен данок на вкупен приход и од задржан данок на приходи платени на странски правни лица. Приходите од ДДВ забележаа пад од 0,5% (што е за 2,0 п.п. помалку споредено со намалувањето од претходниот деветмесечен период), додека акцизите забележаа пад, односно помало остварување за 1,8% (што е за 2,5 п.п. помалку од претходниот кумулатив). Приходите од царината изнесуваа 3.524 милиони денари и забележаа зголемување од 5,1%. Приходите од други даноци со остварен износ од 2.512 милиони денари забележаа пад од 8,6%.

Неданочните приходи беа остварени во износ од 10.255 милиони денари во однос на истиот период од 2012 година и забележаа пад од 3,6% (во овие приходи се приходите од профит од јавни институции, административни такси и глоби, концесии и др.).

Капиталните приходи реализирани по основ на продажба на градежно земјиште, станови и дивиденди, се остварија во износ од 3.192 милиони денари што претставува намалување од 23,6% во однос на истиот период од

претходната година (од вкупните средства 68,5% или 2.185 милиони денари се приходи од исплатата на дивидендата).

Приходите од странски донации од меѓународна мултилатерална и билатерална соработка изнесуваат 2.544 милиони денари, односно 84,1% повеќе во однос на истиот период лани.

Социјалните придонеси од плата се остварени во износ од 34.414 милиони денари (учество од 7,1 % од БДП), што е за 3,6% повеќе споредено со истиот период од 2012 година, при што зголемување на наплатата се забележува кај придонесите за здравствено осигурување од 4,3%, кај придонесите за пензиско и инвалидско осигурување од 3,3% и кај придонесите за вработување од 3,1%.

Буџетски расходи

Вкупните расходи на Буџетот во периодот јануари - октомври 2013 година изнесуваа 131.985 милиони денари, односно 27,1% од БДП, што е за 4,3% повеќе во однос на 2012 година.

Во структурата на реализираните вкупни расходи, тековните расходи во износ од 118.791 милиони денари учествуваа со 90,0% (со учество од 24,3% во БДП) и се зголемени за 5,0% во однос на истиот период од 2012 година.

Доминантно учество во тековните расходни ставки имаа трансферите кои изнесуваа 84.395 милиони денари (17,3% од БДП), а втори по големина се платите и надоместоците со 18.782 милиони денари. Во вкупните расходи на Буџетот, структурното учество на расходите за плати и надоместоци изнесува 14,2% и во однос на 2012 година се намалени за 0,8%.

Расходите за стоки и услуги изнесуваа 12.145 милиони денари и споредено со истиот период од 2012 година се зголемени за 4,3%.

Трансферите забележаа зголемување од 6,2% споредено со истиот период од 2012 година и истите учествуваа со 63,9% во вкупните расходи. Социјалните трансфери изнесуваа 61.533 милиони денари, забележаа раст од 6,4% и учествуваа со 46,6% во вкупните расходи. Трансферите кон Фондот за пензиско и инвалидско осигурување зафаќаат најголем дел од социјалните трансфери, со износ од 37.351 милиони денари, и истите забележаа зголемување од 9,4%, споредено со истиот период од 2012 година и учество од 28,3% во вкупните расходи. Учеството на категоријата други трансфери, кои ги вклучуваат трансферите кон единиците на локалната самоуправа, во вкупните расходи изнесува 16,7%, односно забележаа зголемување од 6,4%, споредено со истиот период од 2012 година. Блок дотациите кон единиците за локална самоуправа во износ од 11.683 милиони денари, беа реализирани за 2,8% повеќе во однос на периодот јануари - октомври 2012 година. Субвенциите и трансферите беа остварени за 8,8% повеќе.

Каматите се реализирани во износ од 3.469 милиони денари, што е за 10,1% повеќе во споредба со истиот период од 2012 година. Ваквото зголемување најмногу се должи на исплатата на доспеаните обврски за камати од домашно задолжување. Трошоците за камати од домашно задолжување беа зголемени за 37,2%, додека за странство беа намалени за 2,6%.

Во анализираниот период, средствата за капиталните расходи беа реализирани во износ од 13.194 милиони денари и го задржаа двоцифреното учество во вкупните расходи и учество од 2,7% во БДП

Буџетско салдо

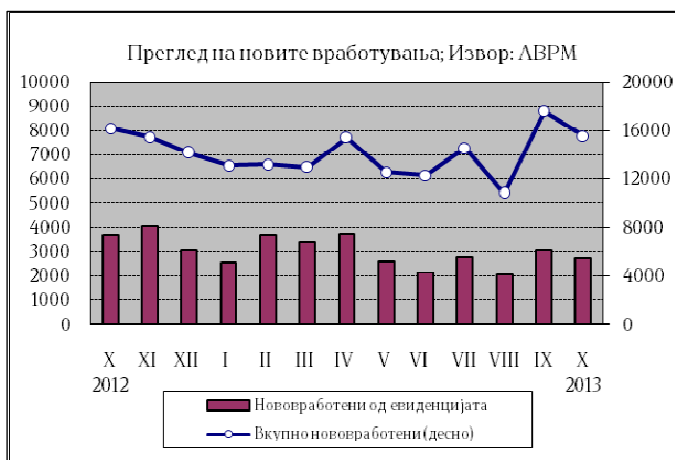
Во овие десет месеци од 2013 година во Буџетот на Република Македонија остварен е дефицит од 17.113 милиони денари, што претставува 3,5% од БДП, додека дефицитот на Централниот буџет изнесува 14.719 милиони денари и претставува 3,0% од БДП.

4. Социјален сектор

Број на нововработени и регистрирани невработени лица во АВРМ¹

Во периодот јануари-октомври 2013 година во Агенцијата за вработување на Република Македонија регистрирани се вкупно 138.278 нови засновани работни односи. Од вкупниот број нововработени, 45,5% се вработени на неопределено време, додека останатиот дел се вработени на определено време и за вршење сезонски работи. Споредено со истиот период од 2012 година бројот на засновани нови работни односи е помал за 16,4%.

Во текот на октомври засновани се 15.547 нови работни односи, од кои 17,6% се од евиденцијата на невработени. Одливот на лица од Регистарот на Агенцијата за вработување на Република Македонија во октомври изнесува 6.687, од кои 39,2% претставуваат нови засновани работни односи. Во октомври во Агенцијата е регистриран прилив од 8.193 лица, од кои 36,7% се лица на кои им престанал работниот однос. Така, во октомври 2013 година бројот на регистрирани невработени лица изнесува 92.799 лица, а бројот на други невработени лица е 130.094.

Најголем дел од невработените, односно 73,3% се од урбани средини (градско население), а 56,3% се мажи. Анализирани според степенот на образование поголемиот дел, односно 43,7% од невработените се без образование, со основно образование или со непотполно средно образование, 35,3% се со

¹ Со изменувањето и дополнување на Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност (Службен весник на Република Македонија бр. 114/2012) извршени се измени и во делот на евиденцијата на невработените лица. Со овој Закон утврден е основ за воспоставување и водење две евиденции и тоа евиденција на невработени лица и евиденција на други лица кои се пријавуваат во Агенцијата за вработување.

завршено средно образование, додека 21,0% имаат вишо или повисоко ниво на образование. Гледано според возрасни групи, најголемиот дел или 52,0% од невработените припаѓаат на возрасната група 25-49 години. Според времето на чекање на вработување, 46,2% од невработените лица чекаат вработување од 1 до 7 години, додека 18,2% чекаат 8 и повеќе години.

Плати

Согласно објавените податоци на Државниот завод за статистика, просечната месечна исплатена бруто плата по вработен во септември 2013 година изнесува 30.915 денари, додека просечната месечна исплатена нето плата изнесува 21.060 денари.

На месечна основа, во септември 2013 година просечните бруто и нето плата бележат номинален пад од 0,2%, а реално истите се пониски за 0,4%.

Во септември 2013 година во однос на септември 2012 година, просечната бруто плата бележи номинален раст од 1,2%, додека реално истата е пониска за 0,4%. Просечната нето плата номинално е повисока за 1,3%, додека на реална основа истата бележи пад од 0,2%.

Кумулативно, во периодот јануари-септември 2013 година во однос на истиот период од минатата година просечните бруто и нето плата бележат номинален раст од 1,3%, додека реално истите се пониски за 1,9%.

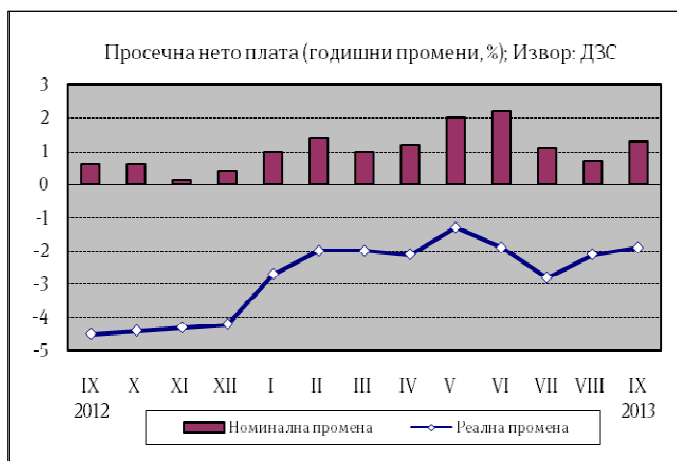
Највисок раст на просечната месечна бруто и нето плата

по вработен во септември 2013 година во однос на август 2013 година е забележан во дејностите Транспорт и складирање (6,5% бруто и 6,0% нето плата), Градежништво (5,2% бруто и 5,8% нето плата) и Рударство и вадење камен (5,0% бруто и 4,4% нето плата).

Намалување на просечната месечна бруто и нето плата по вработен во септември 2013 година во однос на септември 2012 година е забележан во дејностите Рударство и вадење камен (6,0% бруто и 5,8% нето плата), Снабдување со вода, отстранување отпадни води, управување со отпад и дејности за санација на околината (2,9% бруто и 2,8% нето плата) и Уметност, забава и рекреација (2,8% бруто и 2,8% нето плата).

Процентот на вработени кои не примиле плата во септември 2013 година изнесува 1,2% и е понизок за 1,0 п.п. во однос на истиот месец од претходната година, а во однос на август 2013 година истиот е помал за 0,3 п.п.

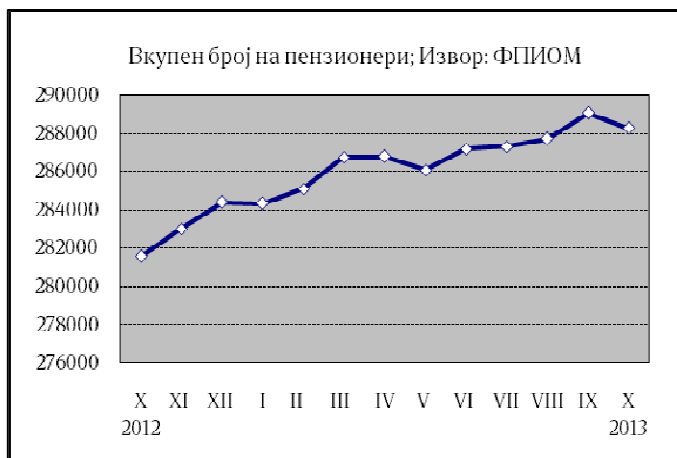
Пензии

Во октомври 2013 година во Фондот за пензиско и инвалидско осигурување евидентирани се 288.258 пензионери, што претставува зголемување од 2,4% во однос на истиот месец од 2012 година. Во однос на септември 2013 година бројот на корисници на пензија е помал за 797 лица. Од вкупниот број пензионери 58,1% се корисници на старосна пензија, 26,4% на семејна пензија и 15,5% на инвалидска пензија.

За исплата на пензии во октомври 2013 година потрошени се 3.325,21 милиони денари, што претставува 52,9% од вкупните социјални трансфери².

Просечната пензија во октомври 2013 година изнесува 11.814 денари, што на годишно ниво претставува зголемување од 8,3%. Соодносот на просечната пензија со просечната исплатена плата во септември 2013 година (последни расположливи податоци) изнесува 56,1%.

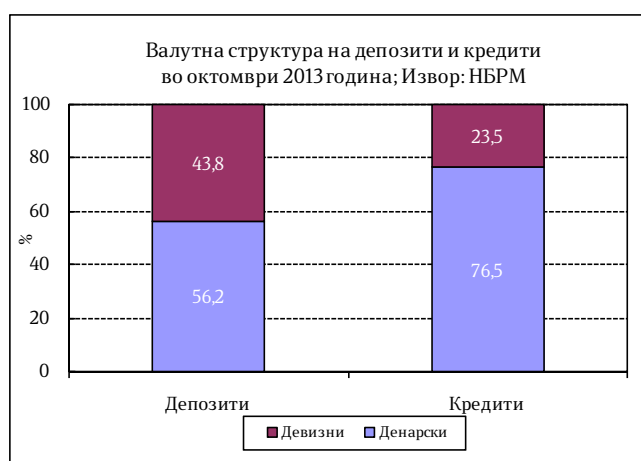
5. Монетарен сектор

Примарни пари

Во октомври 2013 година примарните пари³ забележаа раст од 2,4% на годишно ниво (пад од 1,2% минатиот месец), како резултат на растот на готовите пари во оптек од 7,1%, додека вкупните ликвидни средства на банките бележат пад од 1,0%.

На месечна основа, примарните пари забележаа раст од 1,6%, како резултат на растот на вкупните ликвидни средства на банките од 4,4%. Готовите пари во оптек се намалија за 1,7%.

Во октомври 2013 година, Народна банка на Република Македонија, во услови на стабилни движења, а имајќи ги предвид и очекуваните ефекти

² Категоријата социјални трансфери ги опфаќа пензиите, паричниот надоместок во случај на невработеност, социјалната помош и расходите за здравствена заштита.

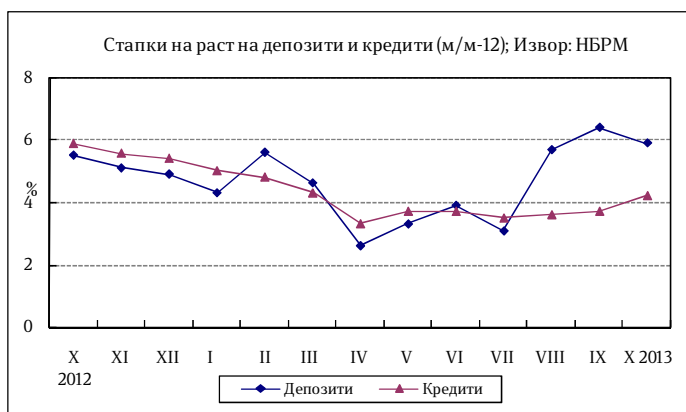
³ Примарните пари се пресметани како збир од готовите пари во оптек (вклучително и готовината во благајна), задолжителната резерва во денари и во девизи и вишокот ликвидни средства над обврската за задолжителна резерва (во денари).

од спроведеното монетарно олабавување реши каматната стапка на благајничките записи да се задржи на нивото од 3,25%.

Депозитен потенцијал

Вкупниот депозитен потенцијал на банките⁴ во октомври 2013 година се зголеми за 0,4% на месечна основа, како резултат на порастот на депозитите на приватните претпријатија од 2,5% и депозитите на домаќинствата од 0,2%. Од аспект на валутата, раст од 0,4% бележат депозитите во домашна валута и депозитите во странска валута.

На годишна основа, вкупните депозити во октомври 2013 година остварија раст од 5,9%, наспроти растот од 6,4% во септември 2013 година. Од аспект на секторот, депозитите на домаќинствата бележат

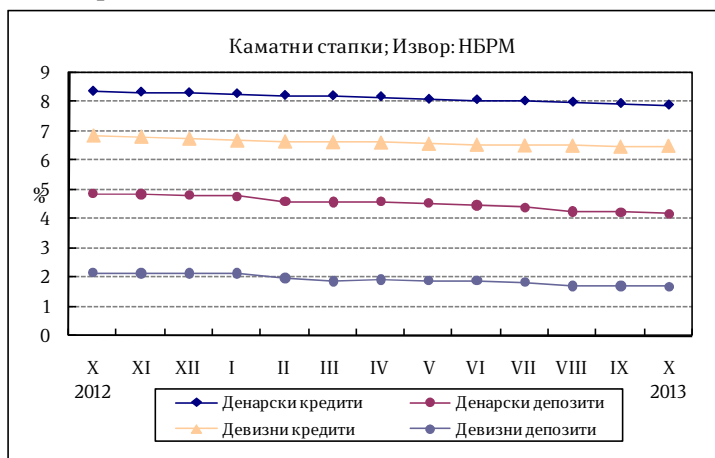
идентичен раст со растот во септември односно бележат раст од 6,6%, додека депозитите на претпријатијата регистрираа годишен раст од 3,3%.

Од аспект на валутата, во октомври 2013 година се забележува раст на депозитите во домашна валута од 9,8%, додека депозитите во странска валута бележат раст од 1,3%. Според рочноста, долгорочните депозити бележат раст од 28,8%, а краткорочните се намалија за 2,9%.

Кредити на банките

Во октомври 2013 година вкупните кредити на банките кон приватниот сектор на месечна основа забележаа раст од 0,3% (идентичен раст со растот во септември), во услови на раст на кредитите кон домаќинствата од 1,1% и пад на кредитите кон приватните претпријатија од 0,2%. Од аспект на валутната структура, денарските кредити забележаа раст од 0,9%, додека кредитите во странска валута се намалија за 1,6%.

На годишна основа, во октомври вкупните

кредити остварија засилен раст од 4,2% (во септември забележаа раст од 3,7%). Според валутата, новото кредитирање е целосно во домашна валута. Имено,

⁴

Почнувајќи од јануари 2009 година депозитите вклучуваат пресметана камата.

кредитите во домашна валута остварија засилен раст од 6,1% (во септември забележаа раст од 5,6%), додека оние во странска валута бележат пад од 1,6%. Анализирани според секторот, кредитите кон претпријатијата регистрираа раст од 0,9%, додека кредитите на домаќинствата се зголемија за 8,6%. Од аспект на рочноста, пак, долгорочните кредити бележат годишен раст од 5,2%, додека краткорочните кредити се пониски за 0,7%.

Каматни стапки на депозитни банки

Во октомври 2013 година, вкупната каматна стапка на кредитите изнесува 7,5% и го задржа нивото од минатиот месец. Во однос на истиот месец од 2012 година таа е пониска за 0,4 п.п.. Каматната стапка на денарските кредити изнесува 7,9% и е за 0,1 п.п пониска од минатиот месец, а каматната стапка на девизните кредити е непроменета и изнесува 6,5%.

Вкупната каматна стапка на депозитите изнесува 2,8%. Каматната стапка на денарските депозити изнесува 4,2%, додека истата кај девизните депозити го задржа нивото од 1,7%.

Девизни резерви

Бруто девизните резерви на крајот на октомври 2013 година изнесуваа 2.048,2 милиони евра и во однос на претходниот месец се пониски за 16,5 милиони евра, додека во однос на октомври 2012 година се пониски за 41,3 милиони евра.

Министерство за финансии

Сектор за макроекономска политика

www.finance.gov.mk

Извештајот го подготвија:

Ана Николова

Ангела Васовска

Анета Дудеска

Бојана Илиевска

Ѓоко Ѓорѓески

Копринка Сапунова

Неџати Куртиши

Контролирал: Д-р Сања Киковска - Георгиевска

Одобрил: Јордан Трајковски

Скопје, декември 2013 година